

בעזהש"ת

והמשכילים יזכרו קוהר הרקיע

גליון שבעי

והמשכילים יזכרו

שיעורים בספר הזוהר
— על התורה והמועדים —
ע"י הרב יצחק לאווי שליט"א

סודות פסח שני מזוהר פקודין ורעיא מהימנא
- יוצא לאור פסח שני תשפ"ד -

הקונטרס הזה התנדב ע"י ידידי
הרה"ח ר' מנחם מאנים גרין שליט"א
לעילוי נשמת אחיו ר' שלמה ע"ה בן ר' ישראל
לרגל היארצייט החל ביום י"ט באייר ל"ד בעומר
תנצב"ה

לשמיעת וצפיה בשיעורים, וכן לשאר שיעורים וכתבים, ולהרשמה לקבלת ערכונים
שבועיים באימייל

yitzchoklowy.com

זוהר

- ד מבוא לסוד פסח שני בזוהר
- ו זוהר: ויעשו בני ישראל את הפסח
- ו פרק א: הקדושה והטומאה למטה ולמעלה
- ח פרק ב: החודש הראשון והחודש השני
- י פקודין: פקודא למעבד פסח שני
- יד רעיא מהימנא: טמאים נדחים לפסח שני

הרחבות

- יז סוד פסח שני - מתוך סודות לרבי משה דה לאון
- יט סודות פסח שני וימים שאחר הפסח - מתוך תשובות הגאונים שערי תשובה
- יט סימן שלו - הטעם שאין נופלים על פניהם בכל חודשי ניסן ותשרי
- סימן שלז - ענין נפילת אפים שהוא צער
- יט ושמחת עולי רגלים בחזרתם יותר מבהליכתם
- כ סימן שלח - למה אין נוהגים כן בחודש סיון

מקורות ומפרשים

שיעור

- כה התהלכות החגים אחריהם

מבוא לסוד פסח שני בזוהר

סוד פסח שני נלמד בזוהר בשלשה מהדורות, בנף הזוהר על התורה, ובפיקודין, וברעיא מהימנא. וכולם נקבצו כאחד בדפוס הזוהר בפרשת בהעלותך קנב, א – קנב, ב. אך הם שייכים לחיבורים שונים ויש ללמוד אותם על הסדר ולהבין מה התחדש בכל אחד מהם כפי דרך אותם חיבורים וכפי התקדמות לימוד הפרשה ע"י חברי הזוהר.

א. גוף הזוהר בהעלותך קנב, א – קנב, א. נדרש על סדר פסוקי פרשת ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו. רבי יוסי מפרש טעם 'עשיית הפסח' שהוא התעוררות העובדה למעלה. ולעומתו 'איש איש' כי יהיה טמא, שהאיש שהיה ראוי להתקדש בנשמה העליונה נטמא. והוא בדרך רחוקה שנממא מלמעלה ונתרחק מדרך ישראל. ונשא ונתן עם רבי יצחק על פירושו שאיחד את הטמא ואת הדרך רחוקה והלא לפי הפשט נראה שהם ב' דברים ותיירן שאכן מצד מעשה האדם הם ב' דברים אבל מצד המומאה למעלה הם ענין אחד. ושוב פירש רבי יוסי שאינו עושה פסח שני אלא אם נטהר ומתקדש מלמעלה. ולמרות שנראה שהשני הוא במדרגה עליונה מן הראשון הרי הראשון מעלתו יתירה לפי שהוא לוקח את יסוד הבנין שעליו הכל מבוסס. רבי יהודה פירש בדרך אחרת, כי הראשון הולך ממטה למעלה בסדר מעלין בקודש והשני הולך ממעלה למטה, ולכן למרות ששניהם לוקחים את שני המדרגות הרי הראשון בסדר העליה המתוקן והשני בסדר הירידה.

סיכום סוד הפסחים לפי המאמר הזה בלשון הקבלה, דעת רבי יוסי שפסח ראשון במלכות הנקראת יסוד (ואולי יסוד דנוק) ופסח שני ביסוד. ודעת רבי יהודה שפסח ראשון חיבור המלכות ביסוד ממטה למעלה ופסח שני חיבור היסוד במלכות ממעלה למטה. כן מפרש מאמר זה את הטמא וההולך בדרך רחוקה כמי שהתרחק מן המלכות על ידי חטאיו והוא שב בתשובה וכא לטהר.

ב. פקודין פקודא ל', ונדפס בזוהר מאז מהדורת מנוכבה בהעלותך קנב, ב תחת כותרת ירעיא מהימנא כדרכם בכל הפקודין, ואפשר לראות כאן ברף אחד פירוש הפקודין ואחריו הרע"מ על אותו המצוה ולהבחין ביניהם בקל. במאמר זה מקשה קושיא גדולה על פסח שני, אם זמנה של פסח הוא בניסן כיצד יבוא הטמא ויקריב באייר. קושיא זו נסמכת בורא' על יסוד סברא קבלית אשר הזמן של פסח הוא המיוחד למדרגתו, כי לכל זמן ועת לכל חפץ, ואין אפשרות לערבב את סדר הזמנים הנתון מלמעלה.

תשובתו איננה שוללת את היסוד הזה, ונמצא חולקת על מאמר הזוהר בהעלותך שאכן מפרש את סוד פסח שני ביסוד שאינו מדרגת המלכות (למרות שיש ליישב). אלא מתחדשת חידוש גדול שלא נודע ממקום אחר, כי אכן אותו השראה של החודש הראשון נמשך ל' ימים אחריו. ולפיכך מי שהוא טמא איננו מחדש זמן חדש לפסח כי אם מצטרף אל המשכת הזמן הראשון עצמו, הנמשך ממבטעו ל' יום. בזוהר כאן לא הובאו סימוכין לחידוש זה ולא הובן מקור סברתו. ובספרי חסידות פירשוהו לפי סדרי המדרגות שבספירת העומר, ואם שיש לדבר קשר אין זה עיקר הכתוב כאן. ובס"ד נגלה לנו (דרך המאמר המצויין שם) מקור הענין, מתוך כתיב רמז'ל ותשובות הגאונים שערי תשובה, שהוא מן הגמרא שכלה שמת לה מת אין מונעים ממנה תכשיטין כל ל' יום, הרי שכל ל' יום עומדת הכלה בתכשיטיה ונמצא הכלולות שנתהוו בפסח היא עומדת כל ל' יום עד פסח שני. מתשובת הגאונים למדנו כי דבר זה הוא שורש המנהג שלא לומר תחנון בכל ל' יום של חודש ניסן, ואמנם שם מדובר לכאורה על ל' יום מראש חדש ניסן ועד ר"ח אייר, וכאן מדבר על ל' יום שמ"ד ניסן ועד י"ד אייר. ועכ"פ למדנו כי דרך החסידים שלמדו ממאמר זה חוסר אמירת תחנון בוטן שבו הכרות תרעין פתיחין מכוננת אל האמת כפי מקורות הזוהר.

עוד התחדש במאמר זה חידוש נוסף על כך, והוא שפסח שני הוא זמן סיום התקשמות הכלה דווקא, ובו הכרוז היוצא שבעוד שבעה ימים ייסגרו השערים. ונמצא הוא כמעלת תפלת הנעילה שהוא נעילת שערי שמים, כי אין הטמא עושה פסח שני בכל זמן הישארות הקיישט אלא בסיומה דווקא. גם טעם שמחה מיוחדת זו לא התבארה לנו בזוהר. אבל מצאנו אותו בתשובת הגאונים, שהוא יסוד שמחת אסרו חג, שהוא שמחה מיוחדת של ירדת עולי הרגלים מעלייתם, עם כל שפע שמחתם

כאשר התקיים בהם והשיאנו את שמחת מועדיך והתברכו ממאור פניו. ושמחה זו גדולה אף על שמחת עלייתם שהיו עולים בקול רנה ותודה המון חוגג. ולפי דרך זה מובן לנו מעם פסח שני שהוא הופעת חוקת הפסח דווקא בסיום הזמן הזה.

במאמר זה לא עסק הוזהר בפירוש בעיקר השאלה שהעסיקה את הוזהר בהעלותך, בדבר הטמא והנמצא בדרך רחוקה, ולפרש כיצד שייך דווקא הטמא אל הקישוט הנשאר על הכלה. אבל רמז נרמז לנו כי הלכה זו נאמרה על הכלה שמת לה מת, והיינו הטמא לנפש. אבל עיקר הסוד נגלה לנו גם הוא ממאמר רמז'ל, והוא שהמלכות היא עין הדעת טוב ורע שבהתקשרותה עם בעלה היא טוב אבל בידידתה לתת טרף לביתה היא שורש יצר הרע. ולפי שבפסח עצמו נטהרה לפי שעה, כמבילה ראשונה בהפסקת הרמים שבאשה. אבל עדיין צריכה היא לספור ז' נקיים, שהם לטהרת ביתה לדברי הוזהר תצוה, והיינו כי סוד שלשים יום הניתנים לכלה בעומק הם ירידת הכלה לתקן ככל עולמותיה (ול' היינו י"ס דג' עולמות ב"ע, ועוד שבעה ימים שהם שבע היכלות הקל"ו). ולפיכך באותה שעה מטהרת המלכות את הנמצא טמא ובדרך רחוקה, ועל ידי הקרב שנתרחק שהמלכות נתרקה ממה שהיה לה לבלי פסח נעשה רחוק ונתקרב שהיא מוצאת את הנמצאים באלה הדרכים ומעלה אותם לפסח שני.

סיכום מאמר זה בלשון הקבלה, שגם פסח ראשון וגם פסח שני הם מסוד כלולת המלכות, שאין תכשיטה מוסרים ממנה עד שלשים יום. וייתכן כי מאמר זה הוא לפי השיטות בוזהר אמור המדגישים יותר את הייחוד הנמצא בחג הפסח, לאפוקי השיטות שם ובמקומות אחרים שאינם רואים את הפסח כנישואין נמורים עד חג השבועות.

ג. רעיא מהימנא סימן ק"א. אור יקר סימן י"א. ונדפס בוזהר בהעלותך קנב, ב. מאמר זה מתחיל מביאור סודות שני הפסחים, ומבקש לפרש את שניהם כאחד במסגרת אחת, ומעם דחיית טמאים לפסח שני. וזה בדרך רע"מ המבקש תדיר מבנה אחד שלם המצרף את כלל המצוות והמועדים לפרצוף אחד. ודרכו להעמיק על גבי דרושי הוזהר ולצרפם לענייני התדיר שהוא סוד הצדיקים הבינונים והרשעים ההווים בעולם, ודרגות שונות הנמצאים בין הטובים עצמם, בכדי שהאדם יוכל לצרף עצמו על ידי כל זה לצד הטוב ולגאול את הנשמות בדרך תורת הוזהר.

לפיכך התחיל לומר שכשם שישנם מדרגות בטומאה וטהרה חולין וקודש, כך ישנם מדרגות אלה בין בני אדם. ועיקר חלוקתם שישנם טהורים וישנם קדושים. טהורים הם הנצרכים לטהרה מצד הגבורה, והם בחינת לוי. קדושים הם המהורים מעיקרא והם מצד החסד, בחינת כהן, ב' מדרגות אלה הם בעצם ב' הפסחים, כי הראשון הוא הצדיק גמור שהוא בחודש הראשון בקו ימין של חכמה וחסד. והשני הוא השב כתרשובה הנמצא וצריך טהרה בצירוף אש השמאל שהוא בחודש השני קו שמאל בינה וגבורה. בין כך ובין כך שניהם מגיעים אל קו האמצעי שהוא התורה בחודש השלישי. ומתוך דרוש זה בא להעמיק יותר להבדיל בין הנצרך לצירוף והצדיק העושה בחסד ואהבה שאינו צריך לצירוף, ומתגלגל אצלו דרוש זה הרבה עד שבתוכו הדרוש הידוע על העוסקים בספר הוזהר שהם יפעלו את הגאולה בדרך קו ימין שהוא בניסן נגאלו ברחמים ללא צירוף.

ונמצא מאמר זה חוזר לשלב את הנקודה שהועלמה במאמר הקודם והוא טהרת הטמא, ולא די שלא העלימו אלא סידרו בתוך סדר הספירות עצמם שאחר קו ימין בא קו שמאל, וצירופו את הטמא הוא עיקר תיקון פסח שני.

סיכום מאמר זה בלשון הקבלה, שפסח ראשון בקו ימין שהוא חכמה וחסד, ולכן הוא לצדיקים שדי להם כמבילת צונן. ופסח שני בקו שמאל שהוא בינה וגבורה, ולכן הוא מטהר אף את הרשעים.

הוספת ידידי הרה"ג רצ"פ: באופן כללי יש לנו שלוש שיטות תנאים על פסח שני: (פסחים צג, א) רבי סבר: שני רגל בפני עצמו הוא, רבי נתן סבר: שני תשלומין דראשון הוא, תקוני לראשון לא מתקין ליה. ורבי חנניא בן עקביא סבר: שני תקנתא דראשון הוא. ונדון מהם לכל המהלכים בוזהר.

הדבר ברור, כי לפי שיטת הוזהר עצמו אינו צריך לבאר כלל את השאלה של בעל הפקודין, כי כל סודו ועניינו לומר שהחודש השני הוא חודש היסוד, וכמו שביאר מתחילת המאמר ר' אבא, ובנוף המאמר כל המאמר בני על זה.

עד כדי שהיה בדעתו, בגלל שהוא חודש היסוד אפילו טמא ומי שהיה בדרך רחוקה יכול לעשות בטומאתו.

סדר הזוהר הולך לפי דרכו בזוהר אמור, כי פסח מלכות, ספירת העומר יסוד, שבועות תפארת.

הרעיא מהימנא הולך לפי סדר החודשים של חסד גבורה תפארת, או חכמה בינה ודעת בניסן, אייר וסיון.

ממש נראה כי רבי הוא כדעת הזוהר, רבי נתן כדעת הפיקודין, ורבי חנניא בן עקביא כדעת הרעיא מהימנא.

עכ"ל ודפח"ח.

עיקר מגמתי בקונטרס זה היה לפרש את מאמר הפקודין שראיתי בו הבהרה, אך הוספתי בו גם את שאר המאמרים על הסדר כמעט חלוקה ופירוש בכדי שיהיה הלימוד שלם. וכן הוספתי בו מקורות נוספים עיקריים ללימוד הפרשה.

ויעשו בני ישראל את המסח

זוהר בהעלותך קנא, ב – קנג, א

פרק א: הקדושה והטומאה למטה ולמעלה

א.

ויעשו - שהעושה מעשה למטה כאילו עשה את הדבר

(במדבר ט, ב) וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַמַּסַּח בְּמוֹעֲדוֹ.

מאי ויעשו?

אמר רבי יוסי: **הא אתמר** (סנהדרין צט ב): "אמר ריש לקיש: כל המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאו, שנאמר ואת הנפש אשר עשו בחרן. רבי אלעזר אומר: כאילו עשאו לדברי תורה, שנאמר ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם. רבא אמר: כאילו עשאו לעצמו, שנאמר ועשיתם אתם אל תקרי אתם אלא אתם." ויקרא רבה לה, ז "א"ר חמא ברבי חנינא אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו אתם עשיתם אותם ועשיתם אתם א"ר חנינא בר פפי אמר להם אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם כאלו עשיתם עצמכם ועשיתם אותם." תנחומא כי תבא "א"ר יוחנן כל העושה מצוה לאמתו מעלה עליו הכתוב כאילו היא נתונה מחר סיני שנא' ושמרת ועשית, ומה ת"ל ועשיתם אותם אלא כל המקיים את התורה ועשה אותה לאמתו כאילו הוא תקנה ונתנה מחר סיני ועוד אמר רבי יוחנן כל העושה תורה לאמתה מעלה עליו הכתוב כאלו הוא עשה את עצמו שנאמר (דברים ד) ואותי צוה ה' בעת ההוא ללמוד וגו' לעשות אותם לא נאמר אלא לעשותכם אותם מכאן שמעלין עליו כאלו הוא עשה וברא את עצמו." ועי' מדרש תנאים דברים ה, טו "לעשות את יום השבת, הא כל המקיים את השבת מעלין עליו כאלו עשה את השבת". ובוזר בר קי, ב "הכי תנינן בעובדא דלתתא יתער עובדא דלעילא, והא אוקמוה ועשיתם אותם, כביכול אתון תעבדון להון בגין דההוא אתערותא דלכון דאתון עבדין לתתא אתער לעילא". ובוזר בחקותי קיג, א "ועשיתם אותם, מאי ועשיתם אותם, כיון דאמר תלכו ותשמרו אנאי ועשיתם, אלא מאן דעביד פקודי אורייתא ואויל באורחוי כביכול כאלו עביד ליה לעילא. אמר קודשא

ברוך הוא כאלו עשאני ואוקמוה. ועל דא ועשיתם אותם, ועשיתם אתם כתיב ודאי והואיל ומתערי עלייכו לאתחברא דא בדא לאשתכחא שמא קדישא כדקא יאות ועשיתם אתם ודאי" ועי' המשך הדרוש על ויעש דוד שם. ובוזר נשא קכב, א " דכל מאן דאתרבק ביה בקודשא בריך הוא ועביד פקודי אורייתא כביכול הוא קיים עלמין עלמא דלעילא ועלמא דלתתא והא אוקמוה ועשיתם אותם כתיב". נראה לכאורה שבוזר בחקותי הרחיק מאמירה שאדם עשה לדברי תורה ולעצמו לאמירה שעשה את הקב"ה כביכול, ולשון זה העתיק ברקאנטי תצוה ופרשת ואתחנן בשם רז"ל "כל המקיים מצוותי כאילו עשאני" אך בפרי צדיק בחקותי אות ד' פירש שזהו גם כוונת רבא בגמרא. וז"ל "אך בוזר הקדוש דרש כביכול כו' אמר הקדוש ברוך הוא כאלו עשאני, ונראה שזהו מה שאמר רבא כאלו עשאו לעצמו וכו' אף שיש לפרש דלעצמו קאי על האדם וכמו שדרשו במדרש אר"ח ב"פ אם שמרתם וכו' כאלו עשיתם עצמכם וכו' אך נראה שכוונת הגמרא גם כן כביכול על הקדוש ברוך הוא וכמו שדרש בוזר הקדוש, רק הגמרא כתבו בכינוי לעצמו והמכוון אחד עם דרש בוזר הקדוש ועל זה אמר בוזר הקדוש כאלו עשאני ואוקמוה, ולשון זה רגיל בוזר הקדוש על דרשות המפורסמות במדרשי חכמינו ז"ל כנגלה כמו בש"ס". וכונתו שלשון את עצמו' שבגמרא הוא לשון נקיה כלפי מעלה. ובאמת רבי יוחנן אמר בפירוש כאילו האדם ברא את עצמו והיינו כאילו עשה פעולת האל שהוא יוצר האדם), כל מאן דאחזי עובדא לתתא כדקא יאות כאילו עביד ליה לעילא, דהא בגיניה אתער ההוא מלה, כביכול כאילו עביד ליה. והא אתמר.

ב.

איש איש - שהיה ראוי לקבל נשמה עליונה ונטמא

[כמדבר מ, י) **אִישׁ אִישׁ פִּי־יְהִי־טָמֵא | לְנֶפֶשׁ אוֹ בְּדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדִרְתֵּיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה**]

איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה וגו'. איש איש תרי זמני אמאי?

אלא איש דאיהו איש, דאתחזי לקבלא נשמתא עלאה קדישא (איש מלשון חשיכות), והוא פגים גרמיה, ולא שרייא עלוי שכינתא עלאה.

מאי טעמא? בגין דאיהו גרים ומסאיב ליה לגרמיה.

ועל דא איש איש, איש דיתחזי למחוי איש והוא מסאב גרמיה דלא שרי עלויה קדושא דלעילא.

ג.

בדרך רחוקה - נקוד לומר שהטמא עצמו מתרחק מדרך ישראל

או בדרך רחוקה, דא הוא אחד מעשר מאינון נקודין באורייתא, וכלא אתיין לאחזאה מלה (נקוד על דרך רחוקה לומר לא רחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה. אבות דר"נ פרק א עשר נקודות שבתורה).

מאי בדרך רחוקה? בגין דבר נש דאיהו מסאיב גרמיה מסאבין ליה מלעילא (כדתנא דבי ישמעאל יומא לט, א ונטמתם בם אדם מטמא עצמו מלמטה מטמאים אותו מלמעלה).

כיון דמסאבין ליה לעילא, הא איהו בדרך רחוקה מההוא ארחא דזרע ישראל אחידן ביה, הא בדרך רחוקה אחיד, דאתרחק למקרב לכוון ולא תקשרא לכוון כמא דאתון מתקשרן.

ד.

שאלת רבי יצחק: הרי טמא ודרך רחוקה הם ב' דברים

אמר רבי יצחק: והא כתיב כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה, דאתחזי תרי מלין משמע דכתיב או.

ה.

תשובת רבי יוסי: כאן לפני שטמאין אותו כאן אח"כ

אמר רבי יוסי: כאן עד לא מסאבין ליה, כאן בתר דמסאבין ליה.

ומשמע אפילו האי או האי, לא שארי עלוי קדושא דלעילא ולא יעבדון פסחא בזמנא דישראל עבדין ליה.

פרק ב: החודש הראשון והחודש השני

א.

אם טיהר עצמו מטהרים אותו בחודש השני

ואי תימא, הא בירחא תניינא עביד אי לא מתקן גרמיה?

לא, אלא כיון דאתדכי ומתקן גרמיה הא ירחא תניינא למעבד פסחא.

מכאן כל בר נש דמדכי גרמיה מדכאן ליה לעילא (כמ"ש אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה. וכאן הלשון מטהר עצמו).

ב.

אין החדש השני במדרגה עליונה שהעושה בזמנו לקח את היסוד

ואי תימא דברדנא עלאה יתיר קאים בירחא תניינא?

לאו הכי, דהא ישראל זרעא קדישא דעבדו פסחא בזמניה, נטלו ליה לסיחרא ולשמשא כחדא, ומאן דנטיל יסודא בקדמיתא נטיל בניינא.

ג.

היסוד הזה אינו צדיק אלא יסוד אבן מאסו הבונים

מאי יסודא? לא תימא יסודא עלאה דצדיקא דעלמא, אלא יסודא דאבן טבא כמה דאת אמר (תהלים קיח, כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. והאי הוא אבן דשארי עלה מאן דשארי.

ד.

רבי יהודה: גם העושה בשני לוקח הכל אלא שזה ממטה למעלה וזה ממעלה למטה

רבי יהודה אמר: ודאי לאו איהו כמאן דנטיל לפסחא בזמנא, אבל כלא נטיל אפילו בירחא תניינא, ולא כאיהו דנטיל בזמניה.

מאי טעמא? דא דנטיל פסחא בזמניה נטיל מתתא לעילא בגין דמעלין בקדש ולא מורידין, ודא דנטיל ליה בתר זמניה נחית מעילא לתתא.

בגין כך שויין בכלא, ולא שויין (כלומר שיש הלכות ששויים בו פסח שני ופסח ראשון ככתוב ככל חקת הפסח יעשה אותו ויש הלכות שאינם שווים בהם).

דדא סליק ולא נחית, ודא נחית ולא סליק.

בגין כך מאן דמקרב פסחא בזמניה שבחא יתיר אית ליה.

ה.

אשרי ישראל

זכאין אינון ישראל דזכאין בכלא.

דזכאין באורייתא, דכל מאן דזכי באורייתא זכי ליה בשמא קדישא.

זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי.

פקודא למעבד פסח שני

זוהר פקודין פקודא ל

זוהר פרשת בהעלותך חלק ג' דף קנב, ב

פקודין דמארי עלמא: הוא חיבור זוהר לפרש את תרי"ג מצוות התורה. למרות אשר בהקדמה מדבר על מצוות שמירה ועשייה שהם לכאורה מצוות עשה ומצוות לא תעשה, הרי בפועל לא נתפרשו בו כי אם מ"ז מצוות עשה, ומהם שנראה שלא הושלמו. ייתכן שהיה התוכנית להמשיך מכאן על הסדר עד הסוף ושוב לפרש מצוות לא תעשה.

מכל מקום מן הסדר נראה שיש כאן סוג של שלימות, כי מפרש את רוב מצוות עשה ההכרחיות, והם רוב שישים המצוות שמנה הרמב"ם בספר המצוות סוף חלק מצוות עשה שהם מהווים את סדר קיום המצוות בפועל לאדם הרגיל. ויש כמה הבדלים בין דרך הר"מ לדרך זוהר כי הר"מ סופר גם כאן את המצוות לפי הגדרותיהם ואילו זוהר מפרש לפי המעשה, ולכן לדוגמא תפילין של יד ותפילין של ראש הם בר"מ כ' מצוות כפי הדיון ואילו זוהר איחדם למצווה אחת שכן הם מעשה אחד. וכן כמה ממצוות המועדים. ועוד הבדלים פרטיים שונים.

רק בדבר אחד גדול נבדל דרך זוהר מדרך הרמב"ם, אשר הרמב"ם משמיט לגמרי את כל מצוות המקדש והקרבנות מסדר זה לפי שאינם נוהגות בזמן הזה ואינם חיוב על כל איש, ואילו זוהר מתאמץ לפרש את סדרי המקדש והקרבנות כחלק מפירוש סדר עבודת היום והשנה של היהודי. וזה הן כפי מחלוקת המקובלים והפילוסופים על חשיבות ומרכזיות מצוות הקרבנות. והן כפי דרך זוהר להחשיב את עבודת המזבח והלכ כמו המעשה, וגם אם אין אנחנו מקריבים קרבנות בזמן הזה נוכל לכוון כוונתם בלימודנו ובתפלתנו.

סדר מצוות המועדים שבפקודין: שבת. סדרת מצוות תקופת הפסח: כיעור חמץ, סיפור יציאת מצרים, אכילת מצה, שחיטת הפסח, אכילת הפסח, פסח שני, ספירת העומר, קרבן עומר, חג שבועות, שתי הלחם. סדרה שלא הושלמה על מוספי מועדים: (קרבן ראש חדש, צ"ע כי נכפל להלן), מוסף שבת, מוסף ר"ח, מוסף פסח, מוסף עצרת, מוסף ר"ה. תקופת מועדי תשרי: שופר, תענית יוה"כ, עבודת יוה"כ, ישיבת סוכה, קרבנות החג, לולב.

ונמצא מצוות פסח שני נלמד כחלק ממצוות פסח ראשון, בינו ובין סוד ספירת העומר. והוא מן המצוות שאינם נוהגות בפועל בזמן הגלות אבל עניינו בוודאי נוהג להבין ולהשיכל. וייתכן וודאי לפי דרך זוהר יש לחנוג מעט את פסח שני גם בזמן הגלות לפי ההארה הנגלית בו וכדלהלן.

מצות פסח שני

פקודא תלתין (פסח שני נמנה כמצוה בפני עצמה ע"י בה"ג בפרשיות. ובר"מ מ"ע נו ביאר שהוא מצוה בפני עצמה כדעת רבי שאינו תשלומין דראשון שאז היה נחשב דין ממנו ולא מצוה נפרדת).

למעבד פסח שני, על אינון דלא יכילו (כלשון הכתוב במדבר ט, ו "ולא יכלו לעשות

הפסח ביום ההוא". וכן לשון סהמ"צ לר"מ מ"ע נז, מי שנמנע ממנו פסח ראשון. והיינו אפילו מי ששגג או נאנס בדרך אחרת, או דאסתאבו במסאבו אחרא (כלשון"כ שם י' איש איש כי יהיה טמא לנפש". 'מסאבו אחרא', היינו שהטומאה הוא היאחזות בסטרא אחרא, וזה מגביר את הקושיא כדלהלן. לשון 'מסאבו אחרא' מצאתי בוהר תצוה קפב, א על הכועס. ואולי 'מסאבו אחרא', כלומר מלבד הטומאה הגופנית נטמא בטומאה של הסטרא אחרא, שכל המטמא עצמו מלמטה מטמאין אותו מלמעלה, וכמבואר בוהר בהעלותך).

ב.

אם הפסח הוא סוד השכינה בניסן כיצד יעשו אותו בחודש השני

אי רוא דפסח רוא דמהימנותא דישראל עאלין בה שלמא בניסן (פי' הפסח הוא סוד השכינה שבה נכנסו ישראל והוא בחודש ניסן שבו שולטת השכינה, וכמ"ש החדש הזה לכם זה ניסן ואין אחר ניסן, וכמבואר בוהר בא למ, ב דרשירא דסיהרא הוי. ובוהר תצוה קפו, א, דלכון איהו באתגליא. ועי' לעיל פקודא כ"ח שזה סוד לקיחה מבעשור ושחיטה בי"ד, דכדין שריאת סיהרא לאנהרא מעשרה יומין ולהלאה עד דאשתלים בארכיסר), וכדין איהו זמנא לחדוה. (וכמ"ש בוהר אמור צה, ב דבליל פסח הוא חרוותא דכלא. ואפילו בו ימי הפסח כבר אין השמחה שלימה ואין ההלל שלם כי אין זה זמנה כל שכן בחודש אייר), איך יכלין אלין דלא יכילן, או דאסתאבו, למעבד בירחא תניינא, דהא אעבר זמנא? (עיקר קושייתו מצד הזמן, שאם נתייחד החדש הראשון לפסח, והוא החודש הכשר לצאת בו ונאמר שמור את חודש האביב שיהיה הפסח במועדו והזמן המיוחד למדרגת הפסח, איך יעשו פסח בחודש השני שאינו מעניינו כלל. והוא שאלת הכתוב 'לבלתי הקריב את קרבן יי במועדו'. ולכן לא יוכל לענות כאן כי יש עוד סוג של פסח בחודש השני בדרך זוהר בהעלותך, כי עומד על עיקר הדגשת שמחת פסח שהוא שמחת השכינה בחדשה דווקא. והקושיא העיקרית שלו בפרשת בהעלותך שהוא איך יעשו הטמאים פסח העלים כאן. והמתבונן יצרפו לקושיא דכאן שהוא לפי סדר הזמנים, לפי הרמזו בענין זמן החדוה, כי חודש אייר הוא זמן הספירה שהוא ספירת נקיים לפי שלא היו שלמים כראוי, וכדלהלן פקודא ל"א

ג.

תכשיטי כנסת ישראל אינם מוסרים ממנה עד ל' יום

אלא, כיון דכנסת ישראל מתעטרא בעטרהא בניסן (וכמ"ש בוהר אמור צה, ב "כדין מתעטרי חתן וכלה בעטורי אימא עילאה"), לא אתעדיאת כתרעה ועטרהא מנה תלתין יומין (כדין הכלה השנייה בכרייתא כתובות ד, א "ואין מונעים תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום"

ואפילו באבילות. וכן לענין עינוי יום הכיפורים בגמרא יומא ע"ב, ב. הרי דאף הכלה שמת לה מת והיא נמנאה לנפש אדם מכל מקום שלשים יום הראשונים אין מונעים ממנה תכשיטיה בכדי שלא תתנגה על בעלה. המקור הזה לזכרי הזוהר כאן מצאנו במפורש בסודות הר"מ דילאון ונרמז בתשובות הגאונים שערי תשובה סימן של"ז שציין אליו ניצוצי זוהר ממה שההשווה רד"ל בקדמות ספר הזוהר עמ' טו וע"י בהרחבות).

ד.

בל' יום אלה יושבת מטרוניתא והמבקש לראותה רואה

וכל אינון תלתין יומין מן יומא דנפקו ישראל מפסח, יתבא מטרוניתא בעטרהא, (מונה ל' יום מיום יציאת הפסח, כי לזכרו כל ז' ימי הפסח הם ימות שמחת הכלה בעצמה, והם כשבעת ימי המשתה, ומשם ל' יום. ואע"פ שלכאורה מונין לכלה ל' יום מיום הנישואין ולא מיום גמר ז' ימי המשתה) **וכל חילהא בחדוה** (חיילות השכינה הם כוחות המתפשטות ממנו בעולמות כמבואר בכ"מ בוזהר, בסוד הרבה צבאה כדי לפייסה, ולכן כאשר היא שמחה הם שמחים עמה. וע"י זוהר תצוה קפב, ב שאחר עלייתה כליל פסח יורדת היא לכפר על ביתה ולקדשם, וזה על ידי ספירת העומר שסופרים ישראל).

מאן דבעי למחמי למטרוניתא יכיל למחמי (שהוא טעם הפסח שהוא אחד מג' רגלים ובו יראה כל זכורך את פני האדון, שהיא השכינה ארון הברית אדון כל הארץ, ואז היא מתקשטת וכמ"ש בהקדמת הזוהר ב, א "ואימתי קשימא לה בקושימהא כדקא חזי, בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא, דכתיב אל פני האדון יי, ורא אקרי אדון כמה דאת אמר הנה ארון הברית אדון כל הארץ).

וכרוזא כריז, "כל מאן דלא יכיל למחמי מטרוניתא ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעיה" (הם הרברים שמקודם בלשון הכרוז העליון. והוא דרך הזוהר בכ"מ לפרש מאורעות העליונים בדרך כרוזים המוכרזים על הענין, כענין שנאמר במלכותא דארעא זקראו לפניו. וכענין שהיה גבינו כרוז מכריז עמרו כהנים לעבודתכם וכו' והיה קולו נשמע, יומא כ, ב. וכך יש כרוזים שהם קריאת העליונים שיבואו הכל להביט בהם כענין שנאמר יחכמות בחזן תרונה וגו' ונדרש בוזהר בכ"מ, מתניתן אמרה כן בכל יום ויום בת קול יוצא מהר חורב וכו'. וי"ל גם שכרוז זה שייך למשה העומד בפסח ראשון ומוזהיר על פסח שני).

ה.

הכרוז קורא בי"ד לחדש השני שעוד ז' ימים השערים פתוחים

אימתי כרוזא כריז? בארבעה עשר לירחא תניינא. דהא מתמן עד שבעה יומין תרעין פתיחן. מכאן ולהלאה ינעלון תרעי.

ועל דא פסח שני. (לדבריו אלה עיקר פסח שני הוא הכרוז המכריז על סיום שמחת הפסח. וצריך להבין ענין שמחתו, עד שיהא הכרוז הזה קובע את מועד שני לעשיית הפסח למי שהיה ממא, ולא נקבע לו זמן סמוך יותר לחג הפסח. ובסודות רמז"ל מסיים בה "זכור יש שלמות במעדניה שמחה בכניסתה ושמחה ביציאתה והבן. וזמן שמחה לכל היא". כוונתו לנאמר "שמחים בצאתם ושישים בבואם", שיש שמחה מיוחדת ביציאת עולי הרגלים מן הקדש, שהוא סוד הרחבת אסרו חג, וכמבואר בתשובות הגאונים בהמשך שם ובסודות שם, ועיי' בהרחבות.)

טמאים נדחים לפסח שני

רעיא מהימנא החדש פקודא קא

אור יקר רעיא מהימנא סימן יא

זוהר בהעלותך קנב, ב

א.

מצוות שחיטת הפסח אכילתו ודחיית טמאים לפסח שני

פקודא בתר דא שחיטת הפסח בזמנו.

ואבתריה פסח ראשון ופסח שני לאכול אותן כמשפטן.

וטמאים להיות נדחים לפסח שני דאיהו פקודא תליתאה.

ב.

ג' מדרגות בני אדם חולין קדש וקדש הקדשים

תנאין ואמוראין, אית בני נשא כחולין דטהרה, מסטרא דמיכאל.

וכחולין דהקדש כגון בשר קדש, ואינון מסטרא דגבריא (יש שתניהו להיפך דחולין דטהרה הוא גבריא ודהקדש מיכאל).

כהן, ולוי.

ואית בני נשא דאינון כיומין טבין, ואינון קדש קדשים.

ג.

השכינה בפסח מחכמה ובפסח שני מבינה

שכינתא איהי פסח ראשון מימינא דתמן חכמה, שני משמאלא.

פסח ראשון מימינא דתמן חכמה, פסח שני משמאלא דתמן בינה.

ד.

לכן טמאים נדחים לפסח שני שבו גבורה השורפת טומאתם כקש

ובגין דגבורה מתעברין כל אשין נוכראין, דאינון כקש ותבן לגבי אש דגבורה, טמאים נדחים לפסח שני.

ד.

הגשמה נטהרת באש השמאל ובימין התורה

וכל טומאה נדה ומצורע זוב וזבה ויולדת באשא דגבורה איהו שורף.

דנשמתא איהו מאנא דקודשא בריך הוא, ואיהו לא שרי בה עד דאתלבנת באשא דגבורה דכתיב (ידמיה כג) הלא כה דברי כאש נאם יי', ובהאי אשא אם ברזל הוא מתפוצץ ואם אבן הוא נמות.

ובימינא דתמן תורה שבכתב דאיהי מים, (ויקרא יב) וטהרה ממקור דמיה, ואתדכי בה מצורע וטמא מת זוב וטמא בכל מיני שרץ.

הדא הוא דכתיב (יחזקאל לו) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וגו',

ה.

בעמודא דאמצעיתא מאנא אתיחדת בבעלה דאיהי אתתא.

בתר דאתקדשת בשמאלא ואתדכאת במי מקוה בימינא.

ו.

צדיקים מיטהרים בצונן בינונים בפושרים רשעים בחמי חמין

ואומרים על מאני דפסחא כלים שנשתמשו בהן בצונן מטבילין בצונן והן טהורים.

אינון נשמתין דאינון מסטרא דרחמי, ואינון רחמנים מארי חנא וחסדא, לא צריכין לאדכאה במים פושרים כבינוניים, כל שכן בחמי חמין דבהון מתדכין

רשעים גמורים, דמחממין גרמייהו באשא דיצה"ר, ועלייהו אתמר כל דבר אשר יבא באש, בגין דוזהמא דלהון נפישא, אבל צדיקים גמורים בצונן דעלייהו אתמר כל המשים ריוח בין הדבקים מצננים ליה גיהנם.

ז.

נשמות חומריים נטהרים בשבירת לב ככלי חרס

ואי נשמתין חמריים דאינון כמאני חרס שבירתן זו היא מהרתן כמא דאת אמר נשברו נטהרו ורזא דמלה (תהלים נא) זבחי אלהים רוח נשברה וגו'

ח.

העוסקים בתורה מתטהרים בה

אבל אינון דמשתדלין באורייתא דבכתב ובאורייתא דבע"פ דאינון אש ומים ואינון דמשתדלין ברזי דאורייתא דאיהו אור דכתיב בה (משלי ו) ותורה אור באורייתא אינון מתדכין בה.

עד כאן מתייחס הדרוש לפסח ומכאן ואילך נמשך מענין לענין בהרחבת הצלת עוסקי תורת הקבלה וספר הזוהר מעוני וצירוף הגלות ולא העתקתיו.

הרחבות

סוד פסח שני - מתוך סודות לרבי משה דה לאון

הועתק מתוך כתב יד שוקן 16131 בספריה הלאומית

ציין והעתיק חלקים ממנו במאמרו של אבישי בר אשר "קבלה ומנהג: תשובות הגאונים ומדרשות הקדמונים' בפולמוס המנהגים בזוהר' ובסביבתו הספרותית", תרבי"ן שנה פ"ד.

סוד פסח שני.

כל חוקת הפסח ומשפטיו (מלשון הכתוב 'ככל חקתיו ומשפטיו תעשו אותו', הנאמר בפסח מדבר, וסמוך לו פסח שני 'ככל חקת הפסח יעשה אותו') כן הוא בחדש השני שהוא בחדש אייר, שעדיין כלה בקשוטיה כל שלשים יום (כדין מסכת כתובות המובא בלשונה להלן).

והסוד ידוע למשכילים, אמנם כי הסוד עמוק.

בהיות הטמאים והרחוקים בדרך רחוקה בעשותם פסח לעצמם בחדש השני. כי כל טמא ומי שהוא בדרך רחוקה הכל יוצא למקום אחד בדרך הסוד (כמ"ש בזוהר בהעלותך שמצד הטומאה העליונה הוא מקום אחד) בהיותו קרוב ונתרחק רחוק ונתקרב ("קרוב ונתרחק" הוא לשון משנה סנהדרין ג, ד. ושורש הענין דכאן הוא ברכות לד, ב שלום שלום לרחוק ולקרוב, לרבי אבהו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, ולרבי יוחנן רחוק שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא, קרוב שהיה קרוב לדבר עבירה ונתרחק ממנו השתא. ובזוהר חדש רות עז, א "אמר רבי חנינא, יש רחוק ונתקרב, וקרוב ונתרחק. יש רחוק ונתקרב, דכתיב, ממרחק תביא לחמה. קרוב ונתרחק, דכתיב, מרחוק ה' נראה לי. זה קרוב לנביאים. וזה רחוק למלכות. רבי אלעזר אומר, איפכא, קרוב למלכות. ורחוק לנביאים. שרואין דמויות של מעלה כמין גוף". והענין לכאן, שמי שנממא היינו שהיה בתחילה קרוב ואז נתרחק וסטה לדרך רחוקה. וכאשר בא לעשות הפסח בחודש השני הרי הוא רחוק ונתקרב).

עתה הבן בענין סוד האילן הנמוע טוב ורע, הוא ענין הפסח ובסודותיו וענייניו

וחזקותיו (פי' הפסח הוא בסוד השכינה הנקראת עין הרעת טוב ורע לפי שממנה סיבת הרע קרוב לה). ואין בין סבת הטוב לסבת הרע כי כפשע, כמו שאמר דוד (שמואל א כ, ג. חי יי כי כפשע בניי ובין המות). (הם דברי דוד השכינה המתקרבת למקום הרע, עי' זוהר פקודי רסב, ב "דוד הוה קיומא נעיץ במקורא דמיין נבעין וכד אתדחיא לארעא אחרא וצערין ליה ולפום צעריה אתדחיא מארעא קדישא אף על גב דנחית מדרגוי לדרגא תתאה קם בקיומיה ולא עאל לסטרא אחרא ואסתמר מניה מה כתיב ואולם חי יי" וחי נפשך כי כפשע בניי ובין המות, דהא נחית בדרגוי עד דהוה ביה האי שעורא". ועיי"ש המשך הענין שהוא היכלות היצר הרע הבאים אחר היכלות הקדושה והבא לטהר ממשיך עליו רוח הקדושה וכן להיפך) וכל מי שהמשכת סבת הרע שולטת עליו בשום צד זה היה קרוב ונתרחק, כמה הוא רחוק מסבת הטוב. וכשבא ליטתר היה רחוק ונתקרב, כי סיבת האילן גורמת.

ודע והבן, כי בזמן הפסח הכלה שהיא מן הטוב היא מתקשמת בקישומיה ומתעדנת בעידוניה, ואע"פ שעבר הפסח אין מונעים תכשיטין מן הכלה כל ל' יום (כתובות ד, ב) והבן זה. ועל כן עדיין בקישומיה היא עומדת.

ובעוד שהיא בקישומיה, זמן הפסח הוא לעשות ככל משפטיו וככל משפטיו (אולי צ"ל ככל חקותיו וככל משפטיו) ואין נמנע מהם, כי כל ל' יום היא בשמחת קישומיה וזוהי יש שלמות במעדניה, שמחה בכניסתה ושמחה ביציאתה (מלשון הכתוב 'בשמחה תצאו', ולשון התפלה 'שמחים בצאתם ושישים בבואם', הנאמר על חמה ולבנה בחיבורם ונאמר 'והוא כחתן יוצא מחופתו' ושיש כניבור'. ועי' ספר הרמון לשובות בשביעי של פסח, 'אמנם כי הענין הוא נכון בהתחברות המדה בתכונתה סופה בתחלתה ואנו שומרים משמרתה בכניסתה וביציאתה". והיינו שיש שמחה מיוחדת בהשלמת זמן הכלה, והוא שמחת עולי רגלים בירידתם, כמבואר להלן תשובת גאונים סימן שלו ועי' בפקודין מ"ש) והבן.

וזמן שמחה לכל היא, ומתקיים קרא דכתיב (תהלים לב, יא) שמחו ביי וגילו צדיקים והרינו כל ישרי לב.

סודות פסח שני וימים שיאחר הפסח מתוך תשובות הגאונים שיערי תשובה

סימן שילז - הטעם שאין נופלים על פניהם בכל חודשי ניסן ותשרי
 רב האי ז"ל. ושאלתם, טעם בימי ניסן וימי תשרי דאין נופלין על פניהם.
 וכי רב יצחק נר' אמר ששמע דבר מפיו.

הדבר ההוא שמע ודבר גדול הוא, ברמז דבר.
 ושלחתם אלינו לומר, שהוא נשבע לכם באמת שאינו זוכר מה ששמע
 מפיו.

הדבר יצא ואין להשיב לאחר, יזכור ההוא דגרסינן "אין מונעין תכשיטין מן הכלה כל שלשים יום", וידע.
 ועל זה בבית החתן והכלה אין נופלים על פניהם.
 ובבית האבל צריך ומותר.

וראיה לזה פסח שני, ככל חקת הפסח בן יעשה, שעדיין תכשיט כלה עמה
 והוא יגיד לכם את הרשום בכתב אמת.

סימן שילז - ענין נפילת אפים שהוא צער ושמחת עולי רגלים בחזרתם יותר מבהליכתם

לו ז"ל

וששאלתם ענין נפילת אפים מהו, ולמה אין נופלין על פניהם בימים אלו.
 בכל מקום נפילת אפים הוא בזמן צער. דכתיב ויפלו על פניהם ויאמרו אל
 גו', וישמע משה ויפול על פניו, ויפול יהושע על פניו ארצה. וכן בכל מקום

נפילת אפים זמן צער הוא.

ובימי ניסן ותשרי הוא זמן שמחה.

וכבר נהגו בזמן שנכנס ניסן אין נופלין על פניהם עד שיצא כל שלשים יום.

וכן בימי תשרי כל שלשים יום.

ועל כן עולי רגלים בקול רנה ותודה בחזירה יותר מהליכה.

ובירושלמי: ר' הושעיא בשם ר' זעירא אמר, מאי דכתיב ופנית בבקר והלכת לאהלך, ופנית והלכת לאהלך דיו לקרא מאי ופנית בבקר, וכי בבקר הולכין ולא בכל זמנא?

אלא בבקר ההוא דכתיב ביה בקר לא עבות, בקר דשמחה, בקר דאקדים אברהם, ומאי איהי שמחת בית השואבה.

והדבר גדול ונכון, מלמד שצריך שמחה בחזירה יותר מהליכה.

ואמר רבי סימון סימן לדבר אל יתהלל חוגר במפתח:

סימן שלח - למה אין נוהגים כן בחודש סיון

לו ז"ל

וששאלתם בסיון שהוא זמן מתן תורה למה אין נוהגין כן, שאינו מנהג כימי ניסן וימי תשרי.

דאיכא מרביותא דאמרי דמצות סגיון בניסן ובתשרי יותר מסיון ונכון הוא

אבל חזינו דניסן ותשרי מנהג פשוט מימי קדמוני עולם מזמן רבנו הקדוש ואילך דכיון שנכנסו ימי ניסן ותשרי אין דנין והדין מסתלק שלא ישו איש את אחיו ואת רעהו וגו'

והמעם ידוע חוץ אותם הדברים שאינם יכולים ב"ד להסתלק מהם והם לצורך גדול

ובסיון שהוא זמן מתן תורה אשכחן כיון שניתנה תורה מיד למחרת כתיב
ואלה המשפטים וגו' סידר כל הדינין.

ורבי חנוניא החסיד איש ירושלם ז"ל חסיד אשר קבלנו מרוב הקבלות
הערוכות לו מימי התנאין ז"ל מצינו בו טעם והיה אומר סיון סמוך לתמוז
תמוז שכנו הוא אוי לרשע וטוב לשכנו תנן ודיי:

מקורות ומפרשים

גבורות ה' פרק לח

ואין רבים נדחים, כי רבים אין צריכים הכנה שאף בטומאתם השם יתברך אלהיהם והם עובדים לו, שאף על גב שאין ראויים מצד עצמם, אבל היחיד הוא צריך טהרה וקדושה, שאם היחיד יש לו הכנת עצמו אז השם יתברך לו לאלהים, ואם לא אין השם יתברך לו לאלהים וכמו שנתבאר למעלה אצל מה שמו מה אומר אליהם, ולפיכך רבים אינם נדחים שאין צריכים טהרה אבל היחיד צריך טהרה ונדחה. ומי שלא עשה פסח ראשון יעשה פסח שני בחדש השני, והוא מורה על העבודה של יחידים שהוא בא בחדש השני ואינו רק יום אחד יום פרטי בלבד, אבל חג המצות הוא שבעה מספר כללי, כי העבודה הראשונה מצד האומה הכללית אשר נקרא אלהי ישראל, ופסח שני מצד הפרטי ולכך הוא יום אחד, והוא בחדש השני כי ראוי הוא כך כי ראשון הוא עבודה הכללית ואח"כ הפרטית, וכדי להורות שהוא יתברך אלהיהם על כל פנים לפיכך אין רבים נדחים אפילו הם ממאים יעבדו לפניו:

אמנם פסח שני הנקרא בלשון חכמים פסח קטן בא בשביל עבודת היחיד, כי חלוק יש בין הכלל אשר הקדוש ברוך הוא הוא אלהיהם ובין היחיד, וכמו שיש עבודה לכלל מצד הכלל כלומר שזה העם הוא לו יתברך, כך יש עבודה מצד הפרט שהוא אלהיו של זה הפרט ויש חלוק ביניהם. ובמדרש רבות פרשת שמות (פרשה ג') אהיה אשר אהיה אמר רבי יוחנן אהיה אשר אהיה ביחידים אבל במרובים על כרחם שלא בטובתם כשהם משוברים שיניהם אמלוך עליהם שנאמר חי אני נאום ה' אם לא ביד חזקה ובזרוע נטויה ובחימה שפוכה אמלוך עליכם ע"כ. הרי ההפרש שיש בין המרובים ובין מועטים, כי המרובים הקדוש ברוך הוא מלך עליהם והוא אלהיהם על כל פנים, וביחיד הוא אלהיו כאשר הוא מקבל אלהותו וכאשר התבאר למעלה. ולפיכך יש שני פסחים, פסח ראשון לצבור ופסח שני ליחיד, דהיינו יחיד נדחה לפסח שני

פסח שני, ואמר הוא ג"י מה שקורין העולם געלע מצות הוא טעות אלא ר"ל (גומע) [גאולה] מצות:

ספר עבודת ישראל

אמרי פנחס – שער ד – שבת ומועדים
ב' הרב בשבת אחר הפסח עושין כעין מצות וכו', רמז למצות הנאכלות לפסח שני, ומנקבין במפתח, רמז דתרעין פתיחין עד

פרשת בהעלותך

הכתוב במועדו. ר"ל שכל אחד ואחד יש לו מקום בפני עצמו בעולמות עליונים ומה שזה מתקן אינו יכול אחר לתקנם. וזהו כי את קרבן ה' לא הקריב במועד"י שלא תיקן מקומו שהוא צריך לתקן: וכי יגור אתכם גר. שלא יאמר הן בעונינו נחשבנו כנכרים ואיך אוכל לעשות הפסח. הוא היחוד הקדוש. לז"א הכתוב וכי יגור אתכם גר. ר"ל אע"פ שהוא גר ועשה פסח לה'. ר"ל שבוודאי יכול לעשות תשובה כל זמן שהוא חי ולעשות יחוד שזהו תשובה תשוב ה' שהיה עד עתה בדרך רחוקה שריחק ה' משם הוי"ה ב"ה ועתה יעשה תשובה ותשוב הה': כחוקת הפסח וכמשפטו יעשה אותו. ר"ל שבוודאי יכול לעשות היחוד כמו שאר הצדיקים ובזכות זה יבא הגואל צדק במהרה אמן:

ליקומים תהלים מב

אלה אוכרה ואשפכה עלי נפשי כי אעבור בסך אדרם עד ביה אלהים וגו'. דהנה אדומ"ר מוהר"ב זלה"ה אמר בפ' הפסוק צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים. כי כל ימי הספירה אנו מרחלים ליום ל"ג בעומר שבו הרחמים גוברים ע"פ שם אכדט"ס שנתגלה בו והוא האותיות בא"ב לפני אותיות אלהים ונק' פני אלהים שבכל מדרג דין צ"ל בו פנים של רחמים ופנימיות שבו זה אמר בפסוק זה א"ל ח"י גימ' מ"ט הם ימי העומר (כמ"ש הארז"ל כי שם כד"ט עולה ל"ג) וצמאה נפשי מתי אבא ואראה פני אלהים הפנים

בפרשת בהעלותך. וידבר ה' אל משה כו'. איש איש כי יהיה טמא לנפש. ר"ל מי שטימא א"ע בעבירות ולא היה יכול להמשיך עליו הקדושה מפסח ראשון: או בדרך רחוקה. ופירש"י נקוד עליו לומר שלא היה בדרך רחוקה ממש אלא שהיה חוץ מאסקופת העזרה. ר"ל שהיה רחוק מהשי"ת ואינו יכול לומר ברוך אתה כאשר ידבר איש אל רעהו פנים בפנים: לכם. ר"ל שטימא א"ע והוא רק לעצמו: או לדורותיכם. שמחמת רוב עוונות הוא מביא באפס מה פגם להצדיק. וזהו הפ' טוב מעט לצדיק מהמון רשעים רבים. ר"ל מה שהטוב מתמעט לצדיק הוא מהמון רשעים רבים שעושים עבירות הרבה ומביאים לו פגם: ועשה פסח לה' בחודש השני בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים יעשו אותו וכו'. ר"ל שימשוך עתה הקדושה עליו ע"י תשובה כמו שמבואר בזה"ק האי יומא כרוזא כריז מאן דבעי למחמא למטרוניתא יחמי ומהאי יומא עוד שבעא יומין תרעין פתיחין: והאיש אשר הוא טהור כו' וחדל לעשות הפסח כו' קרבן ה' לא הקריב במועדו. כי בכל מצוה צריך ליחד שם י"ה כו"ה כמו שאומרים קודם כל מצוה ומצוה לשם יחוד קוב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ליחד שם י"ה כו"ה כו' וזה קרבן ה' לא הקריב שלא קרב ולא עשה יחוד בשם הוי"ה ב"ה: במועדו. שלא יאמר מה בכך הלא יש כמה צדיקים שמיחדים שמו באהבה לז"א

כי אין רשות לאדם ליכנס ולא דרך ארץ
 הוא וכמ"ש בזה"ק (בפ' פקודי בד"ה ויביאו
 את המשכן אל משה) על פסוק ולא יכול
 משה לבא אל אוהל מועד וגו' וכבוד ה' מלא
 את המשכן וגו' ע"ש. ואפשר עוד לומר הגם
 דנעלין התרעין כי מבשרי אחזה אלוה שאין
 מדרך ארץ להסתכל בשעת הקישומין מ"מ
 כשהצדיק מקטין א"ע והוא בעיני עצמו אפס
 ואין בהחלט מחשבתו וקטן בעיני עצמו יש
 לו רשות ליכנס גם בימים הללו כי מבשרי
 אחזה כי לפני הקטן אין בושה לעשות שום
 דבר ואדרבא דרך האם להניק לולד ולקשט
 א"ע וכן הענין כשמקטין האדם א"ע אז כל
 השערים פתוחין. וזה הענין נרמז בפסוק
 אל"ה אזכרה כשאני בא ליום ששה ושלושים
 בעומר שהוא גימ' אל"ה אזכרה ואשפכה
 עלי נפשי כי אז ננעלו השערים ואיך אעבור
 בס"ך ב' סך ב' רומז לב' שבועות אלו שאז
 ימי קטנות כנודע ואז אני צריך להשפיל
 עצמי ולהקטין ואז אני בסוד אדר"ם צירוף
 א"ם ד"ד בסוד היניקה ואז הצירוף אמג"ל
 שהאם מגלה א"ע לפני בנה בתכשיט"י ועיין
 בכתבי האר"י והבן (ע"כ):

שלו שהוא שם הנ"ל שיוצא מר"ת "כי
 "טובים "דודיך "מין שנתגלה הטוב הגנוז
 עכ"ל. ולפ"ד גם הקפיטל מורה על ימי
 הספירה שהוא קפיטל מ"ב שבו ניתקן שם
 מ"ב של אנה בכח וכו' והנה איתא בזה"ק
 בר"מ פ' בהעלותך בד"ה פקודא שלשים
 וז"ל כיון דכנסת ישראל מתעטרא בעטרהא
 בניסן לא איתעדיאת כתר א ועטרהא מינה
 תלתין יומין וכל אינון תלתין יומין וכו' מאן
 דבעי למחמי למטרוניתא יכול למחמי כרוזא
 כרז כל מאן דלא יכול למחמי למטרוניתא
 ייתי ויחמי עד לא ינעלון תרעי אימתי כרוזא
 כרז בארבעה עשר לירחא תנינא דהא
 מתמן עד שבעה יומין תרעין פתוחן מכאן
 ולהלאה תרעי ינעלון עכ"ל. וצריך הענין
 ביאור מפני מה שני שבועות קודם חג
 הקדום הבא ינעלון תרעי ואדרבא כל אשר
 יקרב הזמן לקדושת החג מהראוי שיפתחו
 השערים למיחמי למטרוניתא אלא די"ל
 שכיון דאמרו רז"ל שואלין ודורשין לפחות
 ב' שבועות קודם י"ט מענינו של יום מסתמא
 הכלה העליונה מתקשטת בקישומי בימים
 הללו ולכן ניחא נעילת שערים בזמן ההוא

ציונים

ע' פירושים רחבים לזהר בהעלותך בענין
 צדיקים גמורים ובעלי תשובה וכו' בפרי
 צדיק לפסח שני.

התהלכות החגים אחריהם

מצאנו מים מבאר אבותינו

אתר ואתר, ויודעים לסכם ולסדר מי לימד את מי ומה נאמר למי, אך אינם יודעים מה להם ומה לנפשם. דרך המובחרת, לפתוח את מעיין נפשנו, ושוב לטייל בה עם שאר חכמי ישראל לרוות נפשנו משיחותיהם כאשר נטייל על גדות הבארות אשר חפרנו מהם ועמהם.

כשם שנצטוינו על אהבת החברים שאנחנו לומדים עמהם בגופנו בדורנו ומקומנו, כך נצטוינו על אהבת החברים אשר לומדים אנחנו את אותם הכתובים ואת אותם המדרשים ואת אותם הסודות אשר הם מסרו נפשם לחפור בהם. ואין מחיצת הזמן והמקום מספקת לבטל אהבה זו. ומן אותם הבארות אשר חפרו אבותינו נחפור ובאותם השמות נקרא להם. כאשר שחנו לבדנו ועברנו מים הזידונים לחפור מים חיים והיה מקורנו ברוך לנו לבדנו ואין לזר איתנו, גברה עלינו שממון בדידות המדבר וכמעט אבדנו עד אשר מצאנו באותו הדרך הלכו אבותינו לפנים ובאותם הנחלים חקקו הם במשענותם וממדבר מתנה ניתנה לנו חיות אהבתם ולמדנו לדבר בשפתם למען לא ניפרד ולא ניבוש

אמרו החסידים, כי שבת שאחר החג נקרא 'שבת עדיין החג' (ובאידיש, 'שבת נאך יום טוב', בקמץ). ולא נודע מקורם. כי לכאורה, לסדר ההכנה אל המועד נמצאו לנו מקורות גדולים, שהם דין שלשים יום קודם החג, והקדמת זכירה לעשיה, וכלל ההכנות המעשיות והלימודיות שלמדנו מתוך זה. ושבת שלפני הפסח נקרא שבת הגדול באשר הוא צופה אל החג הגדול העתיד לבוא עליו לטובה. ואילו שבת שלאחר החג, לא נמצא לו שם מיוחד, ולא מצינו לכאורה בהלכה ובאגדה שורש לדבר זה, ומנין להם לבדות דברים מליבם. אלא שעדותם זו היא עדות שאי אתה יכול להזימה, שכן עמנו היינו בצפייתנו צפינו בכל מקום אשר כך הוא, ומה נעשה לאחותנו אם לא ידובר בה בכתב קדום באשר הוא רשום בעיני בשר.

דרכי העוסקים בתורה, יש מהם שאינם לומדים אלא את עיקרי התורה וחופרים הם בנפשם עצמם את מעיין הבנתם ואינם יודעים על מה לדעת את כל מה שאמר כל חכם במשך הזמן. ויש מהם קוראים ומכירים את כל האמור בכל דור ודור ובכל

זה, ושוב זאת מצאנו הכר נא כדבר הזה כתוב הדר הוא. הבה נפרט את המילה בלשוננו ונחזור עליו בלשון קדמונו.

מאבותינו, כי אשר ביקשנו אנחנו בחיבור נפשנו ביקשו הם ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם.

ידענו תחילה את בהירות נפשנו בדבר

את חקתי תשמרו ללכת בהם

על שלש רגלים, אשר בהם פעמינו ירוצו באותו הדרך שהוא מוביל אותנו בהם. לא משפט נעשה בהם לא קיום המצוות והלכות כדבר שיש בו טעם אלא התהלכות כחיים המניעים את כל הטעמים.

בלכתם ילכו ובעמדם יעמודו כי רוח החיה באופנים, סדר ההליכה הוא אשר הוא צריך מונע שיעצור אותו מלכת. כשם שהשבת היתה צריכה לבוא במכוון אחר ששת ימי המעשה שבהם הלכו העולמות ונשתכללו, ואלמלא אמר אלהים די ויכלו השמים והארץ היו מתפשטים והולכים, עד שברא להם מנוחה וישבתו ביום השביעי. כך הוא טבעו של עולם אשר ככל שההליכה גדולה וחזקה יותר כך היא נמשכת יותר מאליה גם אם תפסיק להניע אותה כמו תנוע מעצמה. וככל שהקרקע חלקה ומוכשרת שילך עליה כך יתגלגל עליה הגלגל למקום מדרון ללא מעורר אותו בינתיים אלא מכוח ההנעה הראשונה ילך. עד כדי כך שאמרו החכמים שאלמלא מעצורים

אמר יתעלה את משפטי תעשו ואת חקותי תשמרו ללכת בהם. למדנו שיש עשיה ויש הליכה. הולך ועושה חסיד הולך ואינו עושה שכר הליכה בידו. את המשפטים יש לעשות, אבל בתוך החוקים ועמהם יש ללכת. החוקים המה המנהגים, המה המחוקקים בנפשנו כסדר מבוא ודרך קבועה, כה עשו אבותינו לפני כה עושים אנחנו, מיום ליום מחדש לחדש ומשנה לשנה. אלה הם החוקים אשר נאמר שאין בהם טעם היינו כי הם הליכת החיים שבו יש טעם לכל טעם ואין לתת טעם להתעוררות האדם בבוקר אלא כאשר יבוא לפרשת דרכים ויחשוב האלך כאן או כאן אז יתן לדבריו טעם והם המשפטים הנמסרים באם יהיה כך תעשו כך, אבל את תחילת ההליכה ועצם התהלכות החיים אין זה נקרא דבר שיש בו טעם.

הליכות עולם אלה יש בהם מקור ומקום מאין יצאו ויש בהם יעד ומעין לאן ילכו. וביניהם דחיפת הדרך שהולכים בהם. ועל מה המה הולכים

החג עצמו שבו הנענו אותו בפועל ולא כהכנה בלבד, תמשיך היא לנוע שלשים ושבע יום אחריו.

אין התנועה הנפשית שונה במאומה מן התנועה הפיזית. אם טרחנו במשך ימים להניע את כלי הפסח אל המטבח ולהסיר את כלי החמץ, יארך לנו אותו הטרח אחר הפסח להחליף את כלי הפסח בחמץ ולהחזיר את כלי הפסח למקומם. אם טרחנו במשך יומיים להקים את הסוכה, והוצרכנו לישוב הדעת ולאורך רוח לתכנן אותו ולסדרו במקומו, כך נצטרך לאותו הטרח ולאותו ישוב הדעת ולאותו ארך הרוח בכדי לפרק את הסוכה ולהחזירה למקומה. ואם נעבור דרך שלשת ימים ונראה כי עוד הסוכה במקומה עומדת, כך נדע בנפשנו כי עוד הארת הסוכה הנפשית במקומה עומדת. ולא תהא הסוכה הפנימית חלשה מן החיצונית, אם זו צריך לה אורך רוח לפרק ולהחזיר כך זו. ואין תנועות הנפש ענין קל ותלוי בכתוב בספר אלא ספינת הנפש גדולה ורחבה וכמו ספינה גדולה צריכה היא להרבה מרווח וארך זמן לסובב על צירה ולשוב לדרך אחרת.

השונים שנבראו בעולם היה כל דבר שהתחיל לנוע נע עד אין סוף, ואמרו שהוא חוק הנקרא אינרציה.

ככל הדברים האלה ראינו מנפשותינו כאשר הנענו אותה לעבר בית אלהים, לעלות בקול רנה אל ההר וזבחים בידם, אשר אם התעוררנו אליה שלשים יום בטרם החג, וגברה בנו ההליכה כאשר הלכנו בשבעת ימי החג במצות ומרורים ובהלל ובתפלות ובלמודים, אשר כל אחד מאלה כמו הגברת שמן המנוע והדלקתו לנוע יותר ויותר, הרי כאשר תגדל כח ההליכה כה תמשיך לנוע אחר שהופסקה ההנעה הפעילה, וכפי מידת תגבורת התנועה שהוכנסה בה כך תלך ותנוע בעבור דרך המעצורים הטבעיים אליה, באותו שיעור זמן.

דרך משל אם היה ההכנה לשבת יום אחד הרי תמשיך השבת יום אחד אחר השבת מתוך האינרציה הנפשית. ואם היתה שלשת ימים תמשיך שלשת ימים. ואם היה החג גדול כחג הפסח הזקק הכנה גדולה שלשים יום כך ימשיך התנועה של חג הפסח לנוע שלשים יום אחריו. ואם נוספה לשלשים יום אלה שבעת הימים של

השמות שקראו לזה אבינו

הליכת עולם משאיר בן אחריו.

ואמנם דרך רבותינו להעלים דבר, חכמים עושים מן הנסתרות האלה מדרשים מדברים על שכר טוב לצדיקים. ראשוננו עושים מן הנסתרות האלה מנהגים, פה תוספת סעודה שם חיסור אמירת תחנון והוספת מזמור לתפלה. אבל את שאהבה נפשנו מצאנו בספר הזוהר, אשר אם יש לומר שעשה מן הדברים האלה סודות, לומר זה בספירה זו וזה בספירה זו, מכל מקום קרבה דרך זו לביטוי נפשנו יותר מכל דרך אחרת, שהרי אין הסודות הללו כי אם מגדירים את מקור ושורש כל הדברים שלא יהיו בעינינו כדבר ריק אלא נדע את מקור תהלוכתם בקודש, כי כל הליכה והליכה עולמות הוא ובתוך עולמות מתהלכים אנחנו, נוסף על דרך הזוהר לפרש את שורשי התנועות הללו בצורה הקרובה להיות מפורשת מדאי.

כאשר בדקנו ראינו שלא נעלם דבר זה מעיני הקהל והלא אמרו חכמינו שלא התענו אנשי משמר אחר השבת שלא יצאו מעונג לעינוי וימותו ששינוי וסת תחילת חולי, אלא עונג השבת נמשך הוא מעט ליום ראשון עד אשר היא מתפוגגת לערב. ואמרו רבותינו כל העושה איסור לחג באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו בנה מזבח והקריב עליו קרבן, ואמר רש"י שהוא האוכל ביום שאחר החג ושמח בו. ומנין ידעו חכמינו לומר כדבר זה, בוודאי לא מן הפסוק אסרו חג בעבותים, שאין זה משמעו. ומנין ידע רש"י לפרש כך בלשון המאמר. מאותו המקום שממנו בא שאלתנו ידעו הם, והסיבו את תשומת לבנו לדבר הפשוט למען נדע כי אין אנחנו זרים איתם, ואותו התנועה שאינה ממהרת לשוב בנפשם היא שאינה ממהרת בנפשנו. ובירושלמי קראו ליום שאחר המועד בנו של המועד, כמו הוא תולדה נולדת מן המועד מעצמה, שכל דבר חי פרה ורבה וגם המועד כאשר הוא

פליאת ספר הזוהר

למה יוכל הטמא ושהיה בדרך רחוקה להקריב את הפסח שלא במועדו. הלא

והנה למדנו בספר הזוהר, אשר הוא איננו מבין את טעם פסח שני, וכי

ואשמעה מה ידבר האל יי כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו. ואמר בעל ספר האמונה והבטחון, שעל הרגע הזה נאמר נ' שערי בינה נבראו בעולם וכולם נמסרו למשה חוץ מאחד, כלומר שער נ' שבתורה, שלא נמסר למשה רבינו אלא אחר שנשאל עליו מישראל, ולא השיגה ידו בעצמו לדעת את הדבר הזה, אך ידע כי קצרה ידו ועמד לשמוע.

ויהי דבר יי אליו איש איש כי יהיה טמא ועשה פסח ליי. ככל חקת הפסח יעשו אותו. אותו הפסח עצמו שהוא פסח ליי. באותו החוקה שבה הלכו את שלא היו טמאים. הוא שיעשו הטמאים לנפש אדם. ואני אוסיף על בקשתם אלף פעמים. לא זו בלבד מי שהיה טמא. אף מי שהיה בדרך רחוקה לכם. וניקדתי על דרך רחוקה לומר דרך רחוקה זו אין מבין כוונתם. ונחלקו בו חכמים כי מהו דרך רחוקה הרחוק לזה קרוב לזה והקרוב לזה רחוק לזה. אבל זו היתה הוספת האל בעצמו אל שאלתו של משה, כי יש מי שהוא בדרך רחוקה, ולא דרך רחוקה לבד כי אם דרך רחוקה מנוקדת, אם שהניקוד מדגיש את הריחוק או שהוא מדגיש את הריחוק שהוא בלבד גם אם אינו נראה לעיניים. וגם הוא יעשה פסח ליי.

חכמים קראו לה פסח שני או פסח

למה הדבר דומה, למי שיבוא למחרת יום הכיפורים ויאמר שכחתי אתמול להתפלל נעילה כי נאנסתי, אולי אעשה את הנעילה ביום י"א בתשרי, הלא ללעג וקלס יחשב עלינו, הלא יש סיבה שיום הכיפורים הוא בעשור לחודש ולא באחד עשר, ושאלתו של זה דומה למי ששואל למה לא יהיה אדם דוב או חמור או נשר, הרי כך נקבעו חוקות שמים וארץ ומה מקום יש לעשות אחרת. וכאשר התבוננו ראינו כי שאלה זו לא מחכמה היתה שהרי זו היא השאלה הנשאלת על חגיגת אחר הפסח שלנו, מה יום מיומיים והלא עבר זמנו בטל קרבנו, ואנחנו בתשובה הצבענו על קופסאות המצות הנשארות לנו, ועל העוגות שהוצאנו ממצרים שטעמנו בהם טעם מן, ואמרנו מה נעשה שאין היום פסח וכי את המציאות נתווכח שנשארו לנו מצות, ויענו לנו הלא מצות אלה אין בהם כל קדושה, ונאמר עכשיו מי מדבר בשם המציאות ומי בשם רעיון רוח.

ואדוננו משה לא כן נהג כי אם שמע את השאלה הזאת ששאלו אותו אישם טמאים לנפש אדם ויאמרו למה נגרע להקריב את קרבן ה' במועדו, והלא בעצמם אמרו את התשובה, במועדו, ועכשיו אין מועדו ואין הטמא מקריב. אבל משה נרתע לאחוריו ולא ידע די השיב, אמרו להם עמדו אתם עמדי

מכאן, כי החודש הראשון כאשר נעשה כחוקתו, הולך הוא, והוא מתפשט לפחות עד ארבעה עשר יום לחודש השני, ולא בחינם טעמנו עוד את העוגות שהוצאנו ממצרים עד אז.

קטן אבל הקב"ה קורא לו פסח ליי. כפסח הראשון עצמו. ובהכרח שאין זה אלא הפסח הראשון עצמו. אלא אותו הפסח יכול הוא להיות בחודש הראשון ולפעמים למי שהוא טמא או בדרך הוא בחודש השני. מה למדנו

אין מונעים מן הכלה את תכשיטיה

מה נוכל לומר עוד שלא נאמר בדיוק בסיפור הזה הכולל את כל סיפור קהלנו בימי צאתנו מארץ מצרים ועד עתה. והלא תתבונן אמרם וכן מי שפירסה אשתו נדה וכו'. הוא טומאת הנדה הוא טומאת נפש אדם המחייב את אבלות שבעה. והלא ידעת אם לא שמעת את דבר הפסח, אשר נמצאו ישראל מתגוללים בדמם ונאמר להם אם לא עתה אימתי קומו צאו מתוך עמי. ואכלו את הבשר בלילה הזה והתייחדו יחוד מצוה ופרשו, בטרם תבוא אליהן המילדת וילדו, וספרו להם משם ואילך שבע שבתות תמימות, שיוכלו הכיל את מתייהם ואת שמחת חתונתם. וכל זה הוא בדיוק ללא חסר ויתר.

אלה הדברים אשר דיבר משה אל בני ישראל ולא סיפר לנו את יסוד טעמים וסברות. לבד כאשר עמדנו על המחקר מצאנו שורשו של דבר וטעמו ועוד נגלה לנו דרך עמוקה ללכת בה.

מעשה טראגי הוא שקרה בחתן, שהיתה פתו אפויה וטבחו טבח ויינו מזוג ונתן מים על גבי בשר, והכל מוכן לסעודה. והנה שוד ושבר מת אביו של חתן ואימה של כלה. מה יעשו ואיך יקיימו את שמחתם ואת אבלותם בחדא מחתא שמחה בסטרא דא ובכיה מסטרא דא. סידרו לנו חכמינו את הסדר הנעלם המתווך את כל צדדי המאורע הזה, וכה סידרו, בועל בעילת מצוה ופורש, ונוהג שבעת ימי המשת ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות, וכל אותם הימים הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים, ואין מונעים תכשיטים מן הכלה כל ל' יום.

דבר אחד סיימנו בו וטרם הושם אליי לב כראוי. ואין מונעים תכשיטים מן הכלה כל שלשים יום. לא זו בלבד אלא אפילו אם נתחייבה בצום כיום

ולראות ביפיה.

ואם תאמר הלא יתלכלכו תכשיטי הכלה בדם נידותה וכיצד תלבש עדיה והיא ישנה בין הנשים והוא ישן בין האנשים. תדע כי הקישוטים הללו יש להם פנים ולפני פנים. וכי לא זו בלבד שלא יפריע לבישתם אל טהרת נקיונה אלא אף תועיל לה. ולא זו בלבד אלא שכאשר תמצא עצמה באותם הימים טמאה ובדרך רחוקה, הנה אז תביט בתכשיטיה האלה ותדע כי עוד חביבות שלו אצלה, וכמו תהיה עמו באותו השעה, כשעה הראשונה שהתייחדו ופרשה, ולא תדע הבדל ביניהם כלל.

הכיפורים ונאסרו כל ישראל ברחיצה סיכה ונעילת הסנדל, תרחוץ הכלה פניה. ככל שהחתן והכלה יושבים שבעה. ככל שהיא סופרת נקיים. ככל שהם מנועים מלהתייחד. עדיין חביבותא הוא גבן. עדיין אין מונעים מן הכלה את תכשיטיה הראשונים את עדיה אשר ניתנו לה שתמצא חן בעיני בעלה בשעה ראשונה, כל שלשים יום

ואם תאמר והלא נאמר ועתה הורד עדיך מעליך ויתנצלו בני ישראל את עדים, אומר לך זה לאחר שלשים יום היה. אבל שלשים יום נותנים לה למצוא חן בעיניו כלה נאה וחסודה, בין כך ובין כך. והיא יושבת והכל צפים לראותה, לחבבה על בעלה,

